

Trumgräshoppa

Psophus stridulus (Linnaeus, 1758)

Hotkategori: EN (starkt hotad, rödlistan 2005)

Monterad trumgräshoppehane. Foto: Nicklas Jansson

Trumgräshoppan har blivit alltmer sällsynt i Sverige de senaste decennierna. Den har höga krav på sin livsmiljö och kan ses som en indikator på gynnsamt habitat för värmekrävande arter i torra betesmarker. Med sina röda vingar och typiska spelbeteende är den en utmärkt reklampelare för insekter i allmänhet och artrika sydvända betesmarker i synnerhet. Idag är trumgräshoppan rödlistad som ”starkt hotad” (EN) i Sverige med en 70-procentig minskning av antalet lokaler under de senaste decennierna. Östergötland är det län som har flest av landets kvarvarande populationer, vilket medför ett stort ansvar för bevarandet av arten. Trenden är dock negativ även i detta landskap, och antalet lokaler har minskat betydligt sedan 1950.

Artbeskrivning

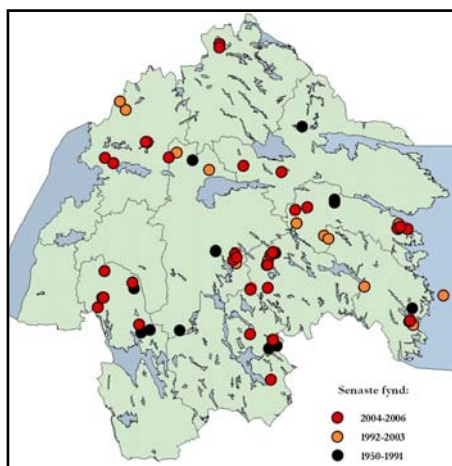
Fortplantningen sker under juli-september, och i månadsskiftet maj-juni kläcks de nya äggen och en 3-4 mm lång nymf kommer ut. Nymferna liknar de vuxna insekterna, förutom att vingarna inte är fullt utvecklade. Nymfen ömsar skinn fyra gånger och i mitten av juli är den fullt utvecklad. Antalet nykläckta individer kan ofta vara mer än hundra gånger högre än antalet vuxna, eftersom väldigt många dör under de tidiga nymfstadierna. Kunskapen om trumgräshoppanns biologi är dock ofullständig och det är t ex inte helt klarlagt om artens livscykel är ett- eller tvåårig. Födan är blad från olika örter, och trumgräshoppan tycks inte vara specialiserad på någon särskild växtart.

De fullvuxna hanarna har ett karakteristiskt smattrande vingljud som framkallas under flykten och tegelröda flygvingar, vilket gör att man lätt kan identifiera dem under parningsperioden. Honan är 26–40 mm lång, medan hanen inte blir längre än 23–25 mm. Hanen är mörkt brun eller nästan helt svart, medan honan är ljusare, grå eller rödaktigt ljusbrun. Spridningsförmågan hos trumgräshoppan är mycket begränsad, och det är troligen så att honorna inte flyger alls.

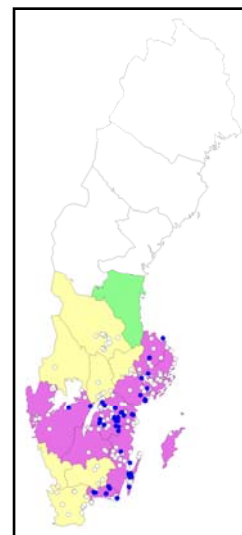
Utbredning

Trumgräshoppan förekommer från Pyrenéerna i väster, över stäpperna i Europa och Asien bort till Mongoliet och Korea i öster. I Norden förekommer arten i Sverige, Norge och Finland. I många fall är förekomsterna fragmenterade och med små populationer.

I Sverige har fynd av trumgräshoppor gjorts i 16 landskap. Av dessa är det dock bara i Blekinge, Dalsland, Gotland, Småland, Södermanland, Uppland, Västergötland, Öland och Östergötland (9 landskap) som den med säkerhet finns kvar. Det totala antalet lokaler med nutida fynd för trumgräshoppa i Sverige är ca 56 stycken. Drygt hälften av landets lokaler finns i Östergötland. Från perioden 2004-2006 finns 30 lokaler med fynd. Övriga län har bara enstaka platser där trumgräshoppan förekommer.

Till vänster: Fyndlokaler för trumgräshoppa i Östergötland. Röd prick – senaste fynd 2004-2006, orange prick – senaste fynd 1992-2003, svart prick – senaste fynd 1950-1991.

Till höger: Trumgräshoppanns utbredning i Sverige. Vitt – saknas, gult – försvunnen men bofast innan 1995, lila – bofast efter 1995, grönt – eventuellt bofast. Blåa prickar indikerar fynd efter 1995 och vita prickar fynd innan 1995.

Livsmiljö

Totalt sett har trumgräshoppans livsmiljö en stor spännvidd i landet, allt ifrån öländska alvarmarker till relativt frodiga småländska torrängar. Den föredrar en varm livsmiljö, och framför allt hävdade torrbackar med stark solexponering, vilka har minskat i antal på grund av ett förändrat och intensifierat jordbruk i Sverige. Trumgräshoppa kan även finnas längs skogsbryn och sydvända vägar med tunnare växtlager. Förekomsterna ligger ofta i söderläge och har torr hedartad

vegetation med ljung, mattor av gråfibbla och klipphällar eller stenig mark. Markerna ska vara öppna, men bör helst innehålla buskar och träd, som ger lä och varma gläntor. Buskar och örnbräken kan användas som skydd vid kyligare väder och nattetid. Stark vind påverkar spelflygsaktiviteten tydligt negativt, så särskilt bra verkar det vara om det finns skog norr och väster om lokalen som skydd mot kyliga vindar.

Hona och hane som parar sig.
Foto: Frida Nilsson

Hona i rödbrun färgvariant.
Foto: Nicklas Jansson

Skötselråd:

- ▲ Se till att solexponerade torra backar blir betade varje sommar, dock helst bara försommarbete.
- ▲ Bränning i delar av området kan vara ett alternativ om växttäckningen blivit tjock och ogenomtränglig.
- ▲ Låt vindskydd i form av träd och buskar (ej sly) växa upp i väldigt öppna områden.

Hotbild

De största hoten mot arten är igenväxning till följd av upphörd hävd eller skogsplantering. Mycket kraftig röjning eller för hårt bete kan också bli ett hot, om buskar och annat som utgör skydd för predatorer och vind försvinner. Man bör alltså vara försiktig och låta restaurerings- och förbättringsåtgärder ske successivt under flera år. Ett annat problem är att förekomsterna ofta är isolerade från varandra, vilket med trumgräshoppans begränsade spridningsförmåga gör att återkolonisationen blir dålig. Följden kan bli genetisk utarmning i små populationer med dåligt eller inget utbyte emellan. Exploatering i form av till exempel vägbyggen eller bebyggelse kan också påverka trumgräshopporna negativt. En väg kan skärma av delar av populationen och dessutom ökar risken att

många individer blir överkörda. Uppskattningsvis behövs det i storleksordningen 500 individer för en långsiktigt hållbar population, vilket innebär ca 300 hanar, då studier visat på en skev könkvot. Eftersom det förekommer en betydande mellanårsvariation av antalet individer, blir de sämre åren väldigt begränsande, då små populationer lätt kan dö ut lokalt. Ibland är lokalen dessutom för isolerad för att återkoloniserar. För att spridning överhuvudtaget ska kunna ske måste populationen vara tillräckligt stor, andra lämpliga lokaler finnas i närheten och området som ska passeras mellan lokalerna måste vara tillräckligt öppet. Arten är dessutom känslig för svalare väder, så molniga och regniga somrar kan göra att de inte hinner utvecklas ordentligt, vilket leder till svag eller till och med utebliven reproduktion.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

KONTAKTPERSON Kjell Antonsson
BESÖKSADRESS Östgötagatan 3
POSTADRESS 581 86 Linköping
TELEFON 013 - 19 60 00
HEMSIDA <http://www.e.lst.se>

KÄLLOR

- Kindvall, O. 2007. Manuskript. Åtgärdsprogram för bevarande av trumgräshoppa (*Psophus stridulus*). Naturvårdsverkets rapport.
- Kindvall, O. 2006. Faktablad: *Psophus stridulus* – trumgräshoppa. ArtDatabanken. <http://www.artdata.slu.se/rodlista/Faktablad/psop_str.PDF> 060909.
- Persson, K. & Antonsson, K. 2006. Trumgräshoppa (*Psophus stridulus*) i Östergötland 2006 – Status, hotbild och åtgärdsförslag. Rapport 2006:30. Länsstyrelsen Östergötland.
- Wagner, W. 2002. Weist die Rotflügeligen Schnarrschrecke (*Psophus stridulus*) auf der Schwäbischen Alb einen zweijährigen Entwicklungszyklus auf? Mitteilungen Entomologischer Verein. Stuttgart 37, 57-62.